

Việt Nam và các quốc gia thành viên ASEAN luôn ưu tiên tập trận hàng hải chung có hàm ý và tác động như thế nào trong bối cảnh cạnh tranh trên biển ở khu vực châu Á - Thái Bình Dương gia tăng hiện nay?

Ảnh: Một máy bay trinh sát của Hải quân Mỹ ở Okinawa, Nhật Bản, sau một nhiệm vụ

vào năm ngoái trên *Biên Phòng*.
York Times
)

(Nguồn: Adam Dean chép cho *The New*

Các nước thuộc khu vực Đông Nam Á thường có khuynh hướng tránh chực giết Trung Quốc, nước có mặt quân đội ngày càng hùng mạnh và nền kinh tế ngày càng phát triển. Thế nhưng, trong tuần này, họ dường như đi ngược lại khuynh hướng đó khi tập chực các cuộc tập trận chung đầu tiên với Hải quân Mỹ. Các cuộc tập trận này - diễn ra mặt phần tại Biên Phòng, nơi đang rít căng thẳng với đũa chính trị - đã bắt đầu ngày 1/9 và kéo dài đến ngày 7/9. Tuy nhiên, theo dõi kỹ, các cuộc tập trận không có khoa học diễn tập mang tính sát thương và cũng không diễn ra tại những vùng biên tranh chấp mà Trung Quốc có các căn cứ quân sự. Ông Thitiran Pongsudhirak, một nhà phân tích chính trị Thái Lan, cho rằng các cuộc tập trận hiện nay càng nêu bật một thực tế là "căng thẳng đũa chính trị đang chuyển từ đất liền sang biển".

Đây là lần đầu tiên toàn bộ 10 quốc gia thuộc Hiệp hội Các Quốc gia Đông Nam Á (ASEAN), kể cả quân đội Myanmar vốn đang hướng chĩa các lính trẻng phớt của Mỹ, tham gia cuộc tập trận hải quân chung với Mỹ. Một biệt, hoạt động quân sự này diễn ra sau các cuộc tập trận tổng thể được tập chực hải quân ngoài khơi Trung Quốc và ASEAN. Trong bối cảnh căng thẳng gia tăng do những tuyên bố chủ quyền chằng chéo ở Biên Phòng, cũng thêm cuộc chiến tranh thương mại đang leo thang giữa Trung Quốc và Mỹ, các cuộc tập trận M-ASEAN sẽ được coi là động thái mới nhất trong ván cờ đũa chính trị đầy rẫy ròi giữa các siêu cường và các đồng minh, đội tác của họ trong khu vực. Một số nhà phân tích coi cuộc tập trận này là một phần của chiến lược tăng cường sự hiện diện quân sự của Mỹ ở Biên Phòng dưới thời Tổng thống Donald Trump, một chiến lược thiêu sự gia tăng các hoạt động ngoại giao cũng như những khuyến khích mà Mỹ dành cho các đội tác. Mira Rapp-Hooper, chuyên gia về các vấn đề an ninh châu Á của Hội đồng Quan hệ Đối ngoại ở New York, bình luận: "Mỹ đang liêu lỉnh và gây rẫy ròi. Các đội tác của Washington sẽ không có khuynh hướng hợp tác với Mỹ bởi họ lo ngại về việc phát đi những tín hiệu hợp tác an ninh ở những nơi chằng đem lại lợi ích gì cho họ, trong khi Trung Quốc sẽ tiếp tục đầy mạnh về thế của nước này tại những nơi mà Mỹ vắng mặt trên các mặt trận ngoại giao và kinh tế. Vì vậy, trên cơ sở tầm nhìn cân bằng sức mạnh của bên, chúng ta không nên phiêu lưu".

Trong khi đó, Yan Yan - chuyên gia về luật hàng hải tại Viện Quốc gia Nghiên cứu Nam Hải (Trung Quốc) - cho rằng các cuộc tập trận M-ASEAN trong tuần này phản ánh "mối quan ngại và lo lắng" của Washington về tình hình ngày càng suy giảm của Mỹ tại khu vực. Bà cho rằng các cuộc tập trận này không phải là điếu khiên Bức

Kinh lo ngại. Theo bà Yan, Bộ Kinh đã lên kế hoạch mở rộng các "khoa mục và phạm vi" của các cuộc tập trận hải quân của riêng họ với ASEAN. Bà nhận mạnh: "Nếu chúng ta nhìn xa hơn về quan hệ giữa những nước này với M, chúng ta sẽ thấy họ thực sự rất đề phòng M".

Ông Gregory B. Poling, chuyên gia về Đông Nam Á của Trung tâm Nghiên cứu Chiến lược và Quốc tế tại Washington, thì cho rằng các nước ASEAN sẽ lo lắng về phần lớn của Trung Quốc đối với các cuộc tập trận này hơn là lo lắng về phần lớn của M đối với các cuộc tập trận ASEAN-Trung Quốc hay nòng ngoai. Theo ông, điều đó là thực tế hiển nhiên đối với những nước như Thái Lan bởi Thái Lan không có tranh chấp biên giới với Trung Quốc. Ông nhận xét: "Họ không muốn làm điều đó theo cách có thể thực sự gây bất ổn" thông tin mới với Trung Quốc. Hải quân Thái Lan đã tập chơi đưa ra bình luận. Trong khi đó, trong một cuộc trả lời phỏng vấn qua điện thoại, ông Kasit Piromya - cựu ngoại trưởng Thái Lan - đã tập ra coi như những rủi ro bất ngờ tập việc ASEAN tập trận chung với M. Ông nói: "Theo quan điểm của Thái Lan, đây vẫn là một vùng biên giới", đồng thời cho biết thêm rằng bất kỳ cuộc tập trận nào như vậy (của ASEAN) với đối tác bên ngoài cũng đều không nên bị coi là mang tính hiển thị hay phòng thủ. Trong khi đó, ông nói thêm rằng các tuyên bố chỉ quy định của Bộ Kinh và Bộ Quốc phòng không có cơ sở pháp lý, đồng thời ông dẫn chứng phán quyết của Tòa Trọng tài Quốc tế ở La Haye bác bỏ yêu sách chỉ quy định của Trung Quốc đối với gần như toàn bộ Biển Đông cách đây 3 năm. Ông cho rằng vấn đề quan trọng hiện nay là liệu các nhà lãnh đạo Đông Nam Á có quyết tâm đối đầu với việc Trung Quốc xây dựng các đảo nhân tạo và các cơ sở quân sự ở Biển Đông hay không khi mà một số nước trong ASEAN "quá ngại trỗi dậy áp lực và sự biến chuyển tài chính tập Trung Quốc". Ông nêu rõ: "Tôi kêu gọi các nhà lãnh đạo ASEAN cùng hợp lực và lên tiếng một cách thống nhất phản đối giới lãnh đạo Trung Quốc, không nên để Trung Quốc đe dọa hoặc đưa các nguồn vốn tài chính của Trung Quốc mua chuộc".

Trong khi đó, trên tập Báo điện Hoa Nam Bộ sáng, chuyên gia Collin Koh - trưởng trường phái học Công nghệ Nanyang ở Singapore - bình luận rằng việc diễn giải cuộc tập trận này như một động thái ngạo theo M của ASEAN để củng cố Trung Quốc sẽ là một sai lầm. Theo ông, ASEAN tiến hành diễn tập hải quân chung với cả hai cường quốc M và Trung Quốc, và chiến lược này đã có từ lâu, không nghiêng về bên nào trong việc kiến tạo an ninh khu vực. Với việc ASEAN, về lâu dài, chiến lược này còn nhằm tập việc mở rộng quan hệ hơn nữa với nhiều cường quốc khác. Ông Collin Koh cho rằng quy mô cuộc tập trận M-ASEAN không khiến cho các nhà hoạch định chiến lược của Trung Quốc lo ngại. Trên thực tế, Bộ Kinh đã quá quen với các cuộc tập trận đa phương giữa M với các nước thành viên khối ASEAN. Hơn nữa, xét tập sự chênh lệch về năng lực quân sự và nhất là hải quân cũng như những nỗ lực chính trị có liên quan, một số nước trong khối ASEAN không muốn để Bộ Kinh hiển lộ tầm ảnh hưởng những nước này tham gia kế hoạch kiểm soát Trung Quốc

do Mỹ dẫn đầu. Tuy nhiên, chính cách hành xử của Trung Quốc trong việc xử lý các tranh chấp tại Biển Đông, nhất là trong việc thiệt lợp Bộ Quy tắc ứng xử ở Biển Đông (COC) đã khiến những nước này lo ngại. Do vậy, theo quan điểm của ông Collin Koh, hoạt động quân sự này nên được hiểu đó là một tín hiệu chính trị nhằm tại Trung Quốc. Chính việc Trung Quốc muốn đưa một điều khoản - mà theo đó quy định rằng các bên liên quan không nên tham gia các hoạt động quân sự chung với các nước bên ngoài khu vực, trừ phi các bên liên quan được thông báo trước và không phản đối - vào văn bản dự thảo COC đã khiến nhiều nước bất bình bởi điều khoản này có tác động đến văn đề chủ quyền, liên quan đến quy định chính trị tác và thời điểm tiến hành tập trận chung. Những chi tiết này có một tầm quan trọng đối với các nước ASEAN trong việc xây dựng các mạng lưới chung để đối phó với các thách thức an ninh ngày càng lớn.

Mike Ives là nhà báo làm việc tại Hồng Kông, từng viết bài cho tờ The New York Times, The Economist và The Associated Press. Bài viết được đăng trên [The New York Times](#)

Ngọc Tú (gt)